

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring och temporär ändring av sjömansservicelagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring och temporär ändring av sjömansservicelagen (RP 145/2024 rd): Ärendet har remitterats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Tuomas Kallio, arbets- och näringsministeriet
- styrelseledamot Joachim Alatalo, Sjömansservicebyrån, representant även för Finlands Sjömans-Union FSU rf
- styrelseledamot Maija Mattila, Sjömansservicebyrån, representant även för Rederierna i Finland rf
- chefekonom Ilkka Kaukoranta, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- finansministeriet
- kommunikationsministeriet
- social- och hälsovårdsministeriet
- Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland, ansvarsområdet för arbetarskydd
- STTK rf
- Finlands Maskinbefälsförbund ry
- Finlands Skeppsbefälsförbund rf
- professor Ulla Liukkunen.

Inget yttrande av

- Ålands landskapsregering
- Finlands näringsliv rf
- Företagarna i Finland rf.

Betänkande AjUB 13/2024 rd

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att sjömansservicelagen ändras.

Enligt propositionen slopas statens finansieringsandel av sjömansservicen. Målet är att minska statens utgifter.

Dessutom föreslås det att den serviceavgift som sjömän och deras arbetsgivare betalar sjömansservicebyrån tillfälligt under tre års tid höjs så att den blir en och en halv gång högre än för närvarande.

Till följd av slopandet av statens finansieringsandel föreslås även ändringar i sjömansservicebyråns förvaltning. Ministerierna ska inte enligt vad som föreslås längre delta i sjömansservicebyråns representantskaps verksamhet och det ska inte längre ingå en medlem som företräder staten i byråns styrelse. I fortsättningen ska sjömansservicebyråns förvaltning skötas av arbetsgivar- och löntagarorganisationerna. Arbets- och näringsministeriet ska övervaka sjömansservicebyråns verksamhet.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2025.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Bestämmelser om sjömansservicen och om sjömansservicebyrån som ordnar servicen finns i sjömansservicelagen (447/2007). Syftet med lagen är att främja sjömäns välfärd genom sjömansserviceverksamhet. I lagen finns bestämmelser om sjömansservicebyråns uppgifter, finansieringen av sjömansservicen och om förvaltningen av sjömansservicebyrån.

Internationella arbetsorganisationens (ILO:s) konvention från 2006 (FördrS 52/2013, nedan sjöarbetskonventionen) gäller arbete till sjöss. Enligt sjöarbetskonventionen ska medlemsstaterna se till att sjömännens sociala rättigheter tillgodoses enligt kraven i konventionen.

Regeringen föreslår ändringar i sjömansservicelagen. Det föreslås att statens finansieringsandel av sjömansservicen slopas. Syftet är att minska statens utgifter. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet tillstyrker lagförslaget, men med följande anmärkningar.

Internationella förpliktelser

Vid utskottets sakkunnigutfrågning ansågs propositionen problematisk med tanke på ett tillräckligt genomförande av de internationella avtalsförpliktelser som sjöarbetskonventionen förutsätter. Utskottet konstaterar utifrån erhållen utredning att sjöarbetskonventionens regler och bestäm-

Betänkande AjUB 13/2024 rd

melserna i del A (obligatoriska standarder) i konventionens kod är obligatoriska för de medlemsstater som har ratificerat konventionen. Bestämmelserna i del B i koden (anvisningar) är inte obligatoriska. I regel 4.4 åläggs medlemsstaterna en allmän skyldighet att se till att eventuell sjömansservice i land är lätt tillgänglig. Medlemsstaterna ska också stödja anordnandet av sådan sjömansservice i utvalda hamnar som koden förutsätter för de sjömän som arbetar på fartygen som anlägger hamnarna. I koden fastställs också varje medlemsstats ansvar för sådan landbaserad sjömansservice som omfattar kultur, rekreationsverksamhet och informationstjänster. Enligt standard A4.4, som lyder under regel 4.4, ansvarar medlemsstaterna för att sjömansservicen är tillgänglig för alla sjöfarare på lika villkor. Medlemsstaterna ska därtill främja inrättandet av sjömansservice och välfärdsråd.

Av propositionen framgår att sjöarbetskonventionen ger medlemsstaterna omfattande prövningsrätt i fråga om hur förpliktelseerna i konventionen fullgörs på nationell nivå. Dessutom ska finansieringen av sjömansservicen avgöras i enlighet med nationella förhållanden och nationell praxis. Medlemsstaten behöver inte själv ordna sjömansservicen och konventionen förutsätter inte att det är medlemsstaten som har hand om den egentliga utvecklingen av servicen. Sammantaget anser utskottet att det inom ramen för sjöarbetskonventionen är möjligt att i den nationella lagstiftningen föreskriva om de ändringar som föreslås i propositionen.

Finansiering

Det föreslås att statens finansieringsandel av sjömansservicen slopas. Statens andel av finansieringen har 2023 och 2024 uppskattningsvis legat på cirka 1 072 000 euro per år, vilket motsvarar det belopp som staten sparar efter övergångsperioden. För att trygga sjömansservicebyråns finansiering föreslås det i propositionen att sjömansserviceavgiften höjs tillfälligt under tre års tid (1.1.2025—31.12.2027) så att den är en och en halv gång högre än för närvarande. Höjningen av avgiften till en och en halv gång högre än för närvarande ger sjömansservicebyrån tilläggsfinansiering på cirka 315 000 euro, vilket motsvarar ungefär 30 procent av statens nuvarande finansiering.

Sakkunniga har påpekat att slopandet av den statliga finansieringsandelen gör det svårt för sjömansservicebyrån att sköta sina lagstadgade uppgifter. Dessutom ansågs den korta övergångstiden problematisk bland annat med tanke på fasta kostnader och avtal samt realiseringen av egen-
dom.

I propositionen föreslås det att arbets- och näringsministeriet ska ha en tydligare tillsynsroll i förhållande till sjömansservicebyrån för att följa byråns ekonomiska situation. Den nya förvaltningen som föreslås för sjömansservicebyrån och som innebär att det i byråns styrelse i fortsättningen inte finns någon medlem som företräder staten bygger på samma modell som hos Sysselsättningsfonden, där medlemmarna företräder arbetsmarknadsparterna. Enligt lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (555/1998) har social- och hälsovårdsministeriet rätt att få uppgifter och granska Sysselsättningsfondens verksamhet. Enligt uppgift till utskottet är avsikten med tillsynen över sjömansservicebyrån och arbets- och näringsministeriets rätt att få uppgifter att följa byråns ekonomiska situation och förutsättningar att sköta sina lagstadgade uppgifter. På sätt kan staten vid behov kan reagera på sjömansservicebyråns verksamhet.

Betänkande AjUB 13/2024 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 145/2024 rd utan ändringar.

Helsingfors 14.11.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Saara-Sofia Sirén saml
vice ordförande Lauri Lyly sd
medlem Miko Bergbom saf
medlem Jessi Jokelainen vänst
medlem Atte Kaleva saml
medlem Mikko Lundén saf
medlem Olga Oinas-Panuma cent
medlem Karoliina Partanen saml
medlem Jorma Piisinen saf
medlem Mikko Polvinen saf
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Timo Suhonen sd
ersättare Terhi Koulumies saml
ersättare Ville Valkonen saml
ersättare Juha Viitala sd.

Sekreterare var

plenarråd Miika Suves.

Betänkande AjUB 13/2024 rd Reservation

Reservation

Motivering

Regeringens proposition RP 145/2024 rd med förslag till lag om ändring av sjömansservice lagen lösgör finska staten från finansieringen av sjömansservice. Staten har finansierat servicen sedan 1973. Med stöd av sjömansservice lagen har det för sjömän under deras vistelse i hamnarna ordnats fritidsverksamhet som främjar det sociala, psykiska och fysiska välbefinnandet.

Staten har undertecknat Internationella arbetsorganisationens (ILO:s) konvention från 2006 (FördrS 52/2013, sjöarbetskonventionen) om arbete till sjöss. Enligt sjöarbetskonventionen ska medlemsstaterna se till att sjömännens sociala rättigheter tillgodoses enligt kraven i konventionen.

Utskottet erfar att praxis i en del andra länder är att också andra aktörer deltar i finansieringen av sjömansservice utöver staten. Servicen finansieras till exempel genom farledsavgifter.

Finland blir till följd av regeringens proposition ett synnerligen exceptionellt land där det är sjömännen och rederierna som ensamma får bära ansvaret för att ordna dessa tjänster. Propositionen tvingar till en omfattande nedläggning av sjömansservice och verksamheten måste i stor utsträckning skäras ner. Med andra ord blir endast en bråkdel av tjänsterna kvar.

Finlands linje inverkar därför igen en gång direkt på arbetstagarens möjligheter att orka i arbetet och återhämta sig. Finland lever på export. Sjöfarten har därför en avgörande betydelse för transporterna uppe i Norden. Varje vecka anländer 600 fartyg till de finska hamnarna, alltså är det uppenbart att tjänsterna är betydande attraktionsfaktorer för hamnarna.

Sjömansservicebyrån står inför stora anpassningsåtgärder när staten upphör med finansieringen. Personalstyrkan har redan halverats och realiseringen av byråns fasta egendom pågår. Därför är det minsta man kan kräva att lagens ikraftträdande senareläggs med ett år så att sjömansservicebyrån hinner omorganisera sin verksamhet.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslaget.

Helsingfors 14.11.2024

Lauri Lyly sd
Piritta Rantanen sd
Timo Suhonen sd
Juha Viitala sd
Jessi Jokelainen vänst